

MID – 12-06-2020

Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)

- Brits onderzoek stelt dat mensen vatbaarder zijn voor het geloven van complottheorieën rondom COVID-19 wanneer zij voornamelijk sociale media raadplegen als nieuwsbron.
- Op basis van open bronnen onderzoek concludeert EU DisinfoLab dat er een link bestaat tussen de Franse nieuwswebsite Observateur Continentaal, de denktank One World en de Russische militaire inlichtingendienst (GRU). Beiden verspreide artikelen en narratieven met complottheorieën en valse claims rondom COVID-19.
- Twitter haalt accounts neer die gerelateerd worden aan Rusland, Turkije en China. De aan China gerelateerde accounts verspreidden o.a. desinformatie over de reactie van de communistische partij op COVID-19.

Narratieven / actualiteiten*Nederland*

- Uit onderzoek van Commissariaat voor de Media en het Reuters Institute for the Study of Journalism blijkt dat Nederlanders zich minder zorgen maken over nepnieuws op het internet dan in veel andere landen en dat zij meer dan gemiddeld vertrouwen hebben in algemene nieuwsmedia. Bij nieuws uit zoekmachines en sociale media ligt dat vertrouwen lager. De vragenlijsten werden voor het uitbreken van het coronavirus al afgenomen in 40 landen.¹ In zes landen is een extra analyse uitgevoerd voor en na de uitbraak van de COVID-19 pandemie (VK, VS, Duitsland, Frankrijk, Spanje, Argentinië). Uit deze analyse blijkt dat zowel het gebruik van televisie als van online en sociale media toenam tijdens de pandemie. Het vertrouwen in nationale nieuwsorganisaties en nationale overheden was relatief hoog.²
- De personen achter Viruswaanzin.nl, Willem Engel en Jeroen Pols, hebben de staat (in het bijzonder: het ministerie van VWS) gedaagd. Ze eisen 'dat de Nederlandse Staat per direct alle COVID-19-maatregelen intrekt'. In een persbericht³ waarin het kort geding wordt aangekondigd, stelt Engel: 'Het RIVM speelt een merkwaardige rol. De afgelopen maanden hebben een groot aantal wetenschappers geklaagd over het gebrek aan openheid. Wij vermoeden dat het RIVM onderzoeksresultaten heeft vervalst en Van Dissel de Tweede Kamer mogelijk onjuist voorlichtte.' Voorts: 'Viruswaanzin.nl eist daarom in een tweede kort geding dat het RIVM de ontbrekende informatie vrijgeeft.' Op 25 juni wordt het kort geding behandeld door de Rechtbank Den Haag. Over dat tweede kort geding is nog niets bekend. Verder heeft viruswaanzin.nl een demonstratie in Den Haag op 21 juni aangekondigd.⁴ De Veiligheidsregio Haaglanden verbiedt deze demonstratie omdat de wijze waarop deze bijeenkomst georganiseerd wordt, een gevaar vormt voor de volksgezondheid. De initiatiefnemers stappen naar de rechter.⁶

Europa / Internationaal

- Een onderzoeksteam van Kings College Londen concludeert dat Facebook en YouTube mogelijk een gezondheidsrisico met zich meebrengen in het VK door de verspreiding van complottheorieën over COVID-19 op deze platformen. Personen die hun nieuws verzamelen vanuit sociale media bronnen, zijn eerder geneigd de lockdown regels te overtreden. Waar het specifiek gaat om nieuwsaanbod op deze platforms, wordt door het onderzoeksteam opgeroepen tot regulering rondom misleidende content.⁷
- EU DisinfoLab heeft op basis van open bronnen onderzoek banden aangetoond tussen de Franse website 'Observateur Continental' en de Russische militaire inlichtingendienst (GRU). Op deze nieuwswebsites werden onder meer artikelen geplaatst met valse claims dat COVID-19 een perfect biochemisch-wapen zou zijn volgens Francis Boyle, een Amerikaanse rechten professor. Berichten die geplaatst zijn op Observateur Continental zijn versterkt en verspreid binnen heel Europa. Bijvoorbeeld een artikel dat de NAVO linkt aan de uitbraak van COVID-19 in Europa werd vertaald en gebruikt als bron op controversiële Tsjechische en Slovaakse websites. Zowel Observateur Continental als One World (pro-Kremlin media die berichten in

¹ <https://www.nu.nl/media/6058285/nederlanders-maken-zich-relatief-weinig-zorgen-over-nepnieuws-online.html>

² <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2020/overview-key-findings-2020/>

³ <https://viruswaanzin.nl/geen-onderdeel-van-een-categorie/viruswaanzin-nl-eist-beeindiging-lockdown/>

⁴ <https://www.ftm.nl/artikelen/willem-engel-viruswaanzin>

⁵ <https://viruswaanzin.nl/>

⁶ <https://nos.nl/artikel/2337788-coronaprotest-den-haag-verboden-organisatoren-stappen-naar-rechter.html>

⁷ <https://www.bbc.com/news/uk-53085640>

het Engels) worden gelinkt aan InfoRos.⁸⁹ Al in 2018 berichtte de Washington Post over de banden tussen InfoRos en de GRU. InfoRos wordt gefinancierd door de Russische staat als zijnde organisatie voor publieksdiplomatie.¹⁰

- Het European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats heeft een virtuele bijeenkomst gefaciliteerd met open source onderzoekers en sociale media platformen. Tijdens deze bijeenkomst zijn een aantal trends naar voren gekomen.¹¹
 - Websites waarop onjuiste informatie over bijvoorbeeld vaccinaties verschijnen, krijgen steeds meer tractie. Sociale media gebruikers worden via hun pagina naar deze externe websites geleid. Doordat dit externe websites zijn, kunnen sociale media platformen de inhoud op deze sites niet controleren.
 - Een van de deelnemende platformen zegt dat narratieven van statelijke actoren en proxies zich vooral richten op het uitvergroten van de reeds bestaande kritiek en verdeling in de samenleving met betrekking tot COVID-19.
 - Er worden artikelen en rapporten verspreid die zich voordoen als wetenschappelijk, terwijl ze dat niet zijn.
 - Er zijn social media gebruikers die hun authentieke sociale media account verkopen.
- NAVO: Russische narratieven waren wederom gericht op verschillende NAVO oefeningen. Zo werd er een online discussie georganiseerd door het mediabedrijf dat wordt geleid door de eigenaar van een trollenfabriek in St-Petersburg met de titel: *"The 'Defenders' of Europe pose threat to peace: Why is NATO conducting new exercises during the epidemic?"*
- NAVO: Het Russische dagblad *Kommersant* en een Russische volksgezondheidsfunctionaris suggereren dat "het Westen" niet bereid is om een eventueel COVID-19 vaccin met de rest van de wereld te gaan delen.
- NAVO: Russische staatmedia melden dat de COVID-19 crisis de onderliggende Westerse problemen hebben uitvergroot: ineffectieve gezondheidszorg, democratische waarden die in diskrediet zijn gebracht, ongelijkheid, gebrek aan solidariteit (bijvoorbeeld tussen EU lidstaten) en racisme (in deze context worden ook de gebeurtenissen rondom George Floyd en de wereldwijde protesten als gevolg hiervan aangegrepen om dit te benadrukken). Volgens deze media is dat in tegenstelling tot wat er in Rusland zichtbaar is. Het succes van de Russische aanpak wordt geroemd en er wordt onder andere benoemd hoe het de erkenning van haar macht heeft herwonnen ten tijde van de COVID-19 crisis.
- De trend waarin Chinese en Russische narratieven steeds meer op een lijn komen te liggen lijkt door te zetten. De NAVO benadrukt deze week wederom de convergentie van Russische en Chinese narratieven rondom COVID-19, maar ook rondom andere onderwerpen zoals de protesten in Hong Kong.

Ondernomen acties

- Twitter heeft 32242 accounts offline gehaald die gekoppeld zijn aan informatie operaties van statelijke actoren; China, Rusland en Turkije.¹² De aan China gerelateerde accounts verspreidden desinformatie over o.a. de reactie van de communistische partij op COVID-19. Naast de 23750 verwijderde accounts die de berichten gecoördineerd verspreidden, zijn ook 150000 accounts neergehaald die de boodschap versterkten.¹³

⁸ <https://twitter.com/DisinfoEU/status/1272447237352808448>

⁹ https://www.disinfo.eu/wp-content/uploads/2020/06/20200615_How-two-information-portals-hide-their-ties-to-the-Russian-Press-Agency-Inforos.pdf

¹⁰ https://www.washingtonpost.com/world/europe/how-russias-military-intelligence-agency-became-the-covert-muscle-in-putins-duels-with-the-west/2018/12/27/2736bbe2-fb2d-11e8-8c9a-860ce2a8148f_story.html

¹¹ Hybrid CoE Records: Social Media and Open Source Practitioners – COVID 19 Collaboration 2

¹² https://blog.twitter.com/en_us/topics/company/2020/information-operations-june-2020.html

¹³ <https://www.nytimes.com/2020/06/11/technology/twitter-chinese-misinformation.html>